

מסורת הש"ס

(א) [כתובות יא.], (ב) [שם נד.], (ג) פסחים לג. מנחות סה: תרומות פ"ב מ"ב, (ד) תרומות פ"ב מ"א קדושין מו.; (ה) דמאי פ"ה מ"י קדושין מו.; מנחות ע., (ו) [ע"ב], (ז) [שם], (ח) [נו"ע חו"ס כתובות י. ד"ה אמר].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנאי כתובה וכו' באלמנה לב"ג דש לה פירות וי"צ עיין ר"פ יט מותרות:

מוסף רש"י

אין תורמין מן הטמא על הטהור. לכתחילה שמפסיד את הכהן (פסחים לג.). ואם תרם בשוגג. שלא דע שטגל זה טמא (שם). תרומתו תרומה. דלחמין בכמה דוכמי ולא תשאו עליו חטא כהימנסת את חלבו, אם אינו קדוש נשאות חטא למה, מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה (מנחות כה.). במזיד לא עשה ולא כלום. אין תרומתו תרומה, דרבנן קנסוהי משום דהויד (שם). משאין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרומ. מן הנקוב שלא נפטר בהשואה (קדושין מה.).

שנתן לה אחרון גט. שאירסה: **מכלל דלא נעיא גט.** אפילו מדרבנן דאי נעיא גט הא קי"ל (לקמן דף נד.) דאפי' ריח הגט פוסל לכהונה: **סיפא.** לגבי קידושין דאי כדקאמרת דלא נעיא גט ודקשיא לך שמה יאמרו גירש זה וקידש זה כו' לא אתי למימר הכי אלא אמרי מדנפקא בלא גט קידושי טעות הוו כגון על מנת שאני כהן ונמצא ישראל: **קנסוה רבנן.** ולא תלינן לקולא: **תנאי כתובה.** מזונייכי וכסותייכי ופירות שאכל נמי לא משלם אע"ג דאין לה כתובה משום דרבנן קנסוה. ומשום דאשכחן באלמנה (א) דיש לה פירות שאכל הוא דליטריך למימר הכא דאין לה: **אין סורמין מן הטמא נו'.** משום הפסד כהן: **בשוגג תרומתו תרומה.** כרבי אלעאי לקמן: **ההיא גריוא.** דתרומה: **את השיירי.** את הטהור שזה היה עושה אותו שירים: **אכל תרומה הוי.** וקדשה ויחזור ויתרוס מן הטהור: **דלמא פשע.** ולא הדר מפריש מן הטהור. ולקמן^(א) פריך כיון דמדאורייתא תרומה היא מדקתני בשוגג תרומתו תרומה היכי מפקעינן לה מקדושתה משום דלמא פשע: **ונמצאת מרה.** שוגג הוא מדקתני נמצאת מכלל דמעיקרא לא היה ידע: **בשרי מאני זייט.** כלומר התם כיון דמתירי מאני כי אמרת ליה הדר תרוס מאידך זייט לך וליכא למגזר דלמא פשע אכל מטמא על הטהור דתריייהו בחד מנא רבו צעלין נקוב כי אמרת ליה תן זו וחזור והפרש אחרת אינו שומע לך ונתן את הטמאה לכהן ומוטב תחזור זו לטיבילה ויתן טהורה לכהן: **אכל תרומה הוי.** והכהן מדליקה מיד:

תרומה, תרומות, תרומות, תרומות

ויחזור ויתרום התם שוגג קרוב למזיד דאיבעי ליה למישעמיה ורמי מזיד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן ‏י‏‏התורם משאין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני צייט בחד מנא לא צייט ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי רב חסדא לא אמר כרב נתן בר' אושעיא דאי אמרת הוי תרומה זימנין דפשע ולא מפריש מאי שנא מהא דתנן ‏י‏‏התורם קישות וגמצאת מרה אבטיח וגמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום שוגג אמזיד קרמית שוגג לא עבד איסורא מזיד קעבד איסורא ורמי שוגג אשוגג הכא קתני בשוגג תרומתו תרומה התם קתני תרומה רמיזא למזיד דאיבעי ליה למישעמיה ורמי מזיד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן ‏י‏‏התורם משאין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני צייט בחד מנא לא צייט ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי מאי

ויחזור ויתרום התם שוגג קרוב למזיד דאיבעי ליה למישעמיה ורמי מזיד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן ‏י‏‏התורם משאין נקוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני צייט בחד מנא לא צייט ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי מאי

שעת הכושר ותמן לו ולא לאורו בשלא היתה לו שעת הכושר כגון דלחמין במחוצר או שתלשה טמא ומשקה טופח עליה והתם אפי' בדעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתחלה אין תרומה משום הפסד כהן כדפי' בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתחלה לא יתרוס אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד אר"י משום מכל חלבו לריך לתרוס מן היפה ומן הטמא על הטהור הוי מן הרעה על היפה ואע"ג בזמן הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין לריך לחזור ולתרוס כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא קתני ויחזור ויתרוס בטמא ההמירו טפי משום דלא חזי לאכילה כלל אכל רעה חזיא קלמ טעמא דקישות ונמצאת מרה דלריך לחזור ולתרוס משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה דמכוח צירושלמי דקרי לה ספק אולכין: **קיישות וגמצאת מרה.** בשוגג איירי דמכוח צשמעמין וא"ת דבתרוס יין על יין ונמצא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה כדתנן במסכת תרומות צ"י התורם קישות התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי הויא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרועה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דאמר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרוס מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ד) אין תורמין ממזין על שאין מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה ואפילו מן היפה על הרעה כדקתני התם ואר"י דין וחומץ אע"פ שהם מין אחד מכל מקום שני שמות הן זה וזה וזה חומץ ולכך הוי טעות טפי ולא הויא תרומה אכל קישות ונמצאת מרה לא הוי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות א' וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרם אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיאי חומץ על יין דלא הויא תרומה כרבי אחיא דמסיים בה בהדיא דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דלאמרי מין אחד במתכוין לתרוס מן יין ונמצא חומץ הוי תרומה ויחזור ויתרוס כמו בתורם קישות ונמצאת מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תורם מן החומץ על היין הויא תרומה דמדאורייתא הוי מין אחד וכן משמע בהדיא צירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי אר' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אבוי תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דאין תורמין וקאמר ר' יהושע בן לוי מסתברא יודה רבי לדברי מורה ומאי טעמא דרבי שאם אחת אומר שמותר לתרוס מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרוס חומץ על יין אע"ג דלא גזר צעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אחי לתרוס מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגזר טפי משום דאיכא דניחא ליה בחלא טפי מבחמרלא כדאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב סה) ושני מינין דקאמר רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא הויא תרומה היכא דטעה שהיה מתכוין ליין ונמצא חומץ: **מזיד עבד איסורא.** ולכך שווה רבנן כאילו לא תרם כלל והדר ההוא גריוא לטיבלא דאי אמרת תרומה הוא אחי למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ן אכל אין לפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנסוה אכל מזיד קנסו דאין זה קנס דהדר לטיבלה דטפי דמי קנס הא דלאמר דיחזור ויתרוס שזריך להפריש שתי תרומות: **איבעי** י"ה **במישעמיה.** כלומר יפריש על מה שהוא מיניה וציה כדי שיטעוס ותו לא: **לרב נתן בר' אושעיא.** דלאמר לא עשה ולא כלום לתקן את השיירים אבל תרומה הוי ומיתקן ההוא גריוא מאי שנא מהא דתנן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גריוא גופיה לא מיתקן משום דמדאורייתא לא הוי תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמדאורייתא לא הוי מתוקן כדסלקא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור מדאורייתא אכל לרב חסדא דמשוי ליה טבל נוחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמזיד כדכתיב ולא תשאו עליו חטא (במדבר יח) דמשמע מזיד

האשה רבה פרק עשירי יבמות

פמ.

אמרי קידושי טעות. פי' בקונטרס כגון ע"מ שאני כהן ונמצא לוי וקשה דאם כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי' לקמן דאין תנאי בנשואין ואר"י דקידושי טעות היינו שסבורה שמת בעלה ולא מת כמו שהוא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי טעות וא"ת ולימא טעמא דסיפא משום קדושי טעות דכהן ונמצא לוי ולא יוכל להקשות מרישא דאין תנאי בנישואין ואר"י דקידושי טעות לא שכיחי דלא חיישינן לשמא יתלו בקידושי טעות ורבי עקיבא לחודיה הוא דחייש להכי לקמן בפרקין (דף נד:) גבי רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה אכל רבנן לא חיישי:

מאי טעמא תקינו דה רבנן בתובה ב'. אע"ג דקי"ל כתובה דאורייתא שכותבין בכתובות כסף וחי מתאן דחזו לויכ מדאורייתא הכא אמר ר"י דה"פ מ"ט תקינו לה רבנן לאלמנה כתובה שהיא דרבנן לר"ה משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכי נמי אפי' בתולה שיש לה כתובה מן התורה קנסוה בכתובה כדי שמהא קלה בעיניו להוציאה י' וכענין זה אשכחן לקמן (דף ט:) גבי הפרת נדרים דאית ספרים דגרסי מ"ט אמור רבנן דבעל מיפר אע"ג דבעל מיפר מן התורה אלא ה"ק מאי טעמא אמור רבנן בעל מיפר היכא דאין מיפר מן התורה כי ההיא דפ' ד' אחין (לעיל טו: ושם) גבי שומרת יבם דלאמר כדכר פנחס כל הנודרת נט דעת בעלה נודרת משום שלא תתגנה וכיון דאיכא טעמא דתתגנה אם כן אפילו בדאורייתא כמו הכא אמרו חכמים שלא יפר כדי שתתגנה:

אין תורמין מן הטמא ע"ה הטהור. ריב"ן פירש משום דכתיב (דברים יח) תמן לו ולא לאורו ואי אפשר לומר כן דבפרק כל שעה (פסחים לג. ושם) פריך עלה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו ומשני התם שהיתה לו

שעת הכושר ותמן לו ולא לאורו בשלא היתה לו שעת הכושר כגון דלחמין במחוצר או שתלשה טמא ומשקה טופח עליה והתם אפי' בדעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתחלה אין תרומה משום הפסד כהן כדפי' בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתחלה לא יתרוס אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד אר"י משום מכל חלבו לריך לתרוס מן היפה ומן הטמא על הטהור הוי מן הרעה על היפה ואע"ג בזמן הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין לריך לחזור ולתרוס כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא קתני ויחזור ויתרוס בטמא ההמירו טפי משום דלא חזי לאכילה כלל אכל רעה חזיא קלמ טעמא דקישות ונמצאת מרה דלריך לחזור ולתרוס משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה דמכוח צירושלמי דקרי לה ספק אולכין: **קיישות וגמצאת מרה.** בשוגג איירי דמכוח צשמעמין וא"ת דבתרוס יין על יין ונמצא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה כדתנן במסכת תרומות צ"י התורם קישות התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי הויא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרועה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דאמר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרוס מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ד) אין תורמין ממזין על שאין מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה ואפילו מן היפה על הרעה כדקתני התם ואר"י דין וחומץ אע"פ שהם מין אחד מכל מקום שני שמות הן זה וזה וזה חומץ ולכך הוי טעות טפי ולא הויא תרומה אכל קישות ונמצאת מרה לא הוי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות א' וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרם אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיאי חומץ על יין דלא הויא תרומה כרבי אחיא דמסיים בה בהדיא דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דלאמרי מין אחד במתכוין לתרוס מן יין ונמצא חומץ הוי תרומה ויחזור ויתרוס כמו בתורם קישות ונמצאת מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תורם מן החומץ על היין הויא תרומה דמדאורייתא הוי מין אחד וכן משמע בהדיא צירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי אר' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אבוי תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דאין תורמין וקאמר ר' יהושע בן לוי מסתברא יודה רבי לדברי מורה ומאי טעמא דרבי שאם אחת אומר שמותר לתרוס מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרוס חומץ על יין אע"ג דלא גזר צעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אחי לתרוס מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגזר טפי משום דאיכא דניחא ליה בחלא טפי מבחמרלא כדאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב סה) ושני מינין דקאמר רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא הויא תרומה היכא דטעה שהיה מתכוין ליין ונמצא חומץ: **מזיד עבד איסורא.** ולכך שווה רבנן כאילו לא תרם כלל והדר ההוא גריוא לטיבלא דאי אמרת תרומה הוא אחי למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ן אכל אין לפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנסוה אכל מזיד קנסו דאין זה קנס דהדר לטיבלה דטפי דמי קנס הא דלאמר דיחזור ויתרוס שזריך להפריש שתי תרומות: **איבעי** י"ה **במישעמיה.** כלומר יפריש על מה שהוא מיניה וציה כדי שיטעוס ותו לא: **לרב נתן בר' אושעיא.** דלאמר לא עשה ולא כלום לתקן את השיירים אבל תרומה הוי ומיתקן ההוא גריוא מאי שנא מהא דתנן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גריוא גופיה לא מיתקן משום דמדאורייתא לא הוי תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמדאורייתא לא הוי מתוקן כדסלקא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור מדאורייתא אכל לרב חסדא דמשוי ליה טבל נוחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמזיד כדכתיב ולא תשאו עליו חטא (במדבר יח) דמשמע מזיד

דאיכא

עין משפט ונר מצוה

בא א ב מ"י פ"ה מהל' תרומות הלכה ה טוש"ע י"ד סיומן שלא ספיקו נכ:

בב ג מ"י שם הלכה כב טוש"ע י"ד שם ספיקו סה:

בג ד מ"י שם הל' טו:

תוספות ישינים

רישא דעבדא איסורא קנסוה רבנן. וא"ת והא אמרין לקמן (נד:) אמרו לו מתה אשמו ונשא אחותה ואח"כ באת אשמו מותרת לחזור לו ואינה לריכה האחרת וגו' ואמאי הרי עבד איסורא שהרי באת עליה וי"ל דהכא סמיך אשמואי דלעיל דלאמר גורמא מתא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא אשת איש יוצאה בלא גט וגם עבד איסורא ומש"ה לריכה גט אכל לקמן ליכא אלא טעמא דעבד איסורא דהא לא שייך לומר גורמא שמה יאמרו גירש זה ונשא זה דהתם אפי' גירש לא מלי למנסב אחותה דאיסורא בחייה ואפי' מתגרשה ומשום הכי אינה לריכה גט: (א) וא"ת מ"ש דהכא גבי אבטיח וקישות משמע איפכא דבשוגג תרומתו תרומה ובמזיד אינה תרומה [משאין כן ביין וחומץ דבמזיד תרומתו תרומה ובשוגג אינה תרומה] וי"ל עוד י"ל דהכא איכא טעמא ברא שהרי הכל יודעים שאין קישות מרה ואבטיח סרוח מהני כמו אינן ולכך בשוגג תרומתו תרומה ובמזיד אינה תרומה דקנסוין ליה. אכל גבי חומץ ויין איכא דניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחמרלא וא"כ כשיועד שהוא חומץ ומפריש ממנו על היין טוב הדבר שהרי אמרי' דניחא ליה בחלא אכל כשסגר שהוא יין ונמצא חומץ הוי תרומה בטעות ואינה תרומה: